

Závěry Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 25.03.1964, sp. zn. Cpj 154/63, ECLI:CZ:NS:1964:CPJ.154.1963.1

Číslo: 40/1964

Právní věta:

Odpovědnost za základní prostředky a drobné krátkodobé předměty; odpovědnost za ztrátu obalů.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 25.03.1964

Spisová značka: Cpj 154/63

Číslo rozhodnutí: 40

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Závěry

Hesla: Náhrada škody zaměstnancem, Odpovědnost za schodek na svěřených hodnotách

Předpisy: 71/1958 Sb. § 4

§ 5

§ 6

§ 8

§ 9

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Odpovědnost za základní prostředky a drobné krátkodobé předměty:

a) Zvýšená odpovědnost podle § 4 zák. č. 71/1958 Sb. může být smluvena jen u takových svěřených hodnot, které jsou předmětem obratu nebo oběhu. Tak je tomu nejen u hotovostí, cenin, zboží atd., ale i u jiných hodnot k vyúčtování, např. u takových před- městnancem, který za jejich vyúčtování převzal hmotnou odpovědnost, ze skladu jiným pracovníkům, aby jimi nakládali, používali je při výkonu svého zaměstnání nebo i mimo ně, a po skončení tohoto používání je vrátili do skladu, nebo sami vykážali, co se s nimi stalo.

U takových hodnot na skladě lze smluvit zvláštní hmotnou odpovědnost za jejich vyúčtování s pracovníkem pověřeným vedením skladu, případně s jinými pracovníky ve skladu pověřenými manipulací s těmito hodnotami; tito pracovníci budou proto odpovědní z nevyúčtování podle § 4 a v rozsahu § 8, příp. § 9 zák. č. 71/1958 Sb.

b) Pokud by základní prostředky nebo drobné krátkodobé předměty měly charakter předmětů, jak je

má na mysli § 5 odst. 1 cit. zák., tj. předmětů potřebných k výkonu povinností vyplývajících z pracovního poměru pracovníka, a to předmětů drobnějších, jak je to zřejmé z příkladného výpočtu v cit. ustanovení, byla by tu dána, byly-li převzaty na písemné potvrzení, zvláštní odpovědnost podle cit. ustanovení. Předpokladem této odpovědnosti ovšem je, aby takto hmotně zavázaný pracovník měl výlučnou možnost s těmito předměty nakládat. Musí tedy jít o předměty svěřené zaměstnanci pro vlastní jeho upotřebení při pracovním výkonu a nikoliv o takové předměty, kterými nakládají i jiní pracovníci. Tam, kde by předpoklad nakládání předmětem výlučně jen odpovědným pracovníkem nebyl splněn, odpovídal by jen podle § 2 a v rozsahu § 6 cit. zák. Tak např. pracovník, který převzal na písemné potvrzení kontrolní váhy a jiné stroje a přístroje tvořící inventář prodejny, odpovídal by za ně podle § 2, 6 cit. zák. 1)

c) Předměty, které jsou zaměstnancům svěřovány za tím účelem, aby je propůjčovali dalším osobám, např. hostům, jako jsou přístroje a nádobí v pohostinství a ložní prádlo v hotelích, nemají povahu předmětů, které má na mysli ustanovení § 5 odst. 1 cit. zák. Nejsou pracovníku svěřeny k tomu, aby jich sám při výkonu svého zaměstnání používal, nýbrž dostávají se do rukou i jiných osob, které s nimi nakládají, je používají, a to ať již hostů nebo spoluzaměstnanců odpovědného pracovníka. Odpovědnost podle ustanovení § 5 tu tedy nepřichází v úvahu a i v případě, že by pracovník převzal tyto předměty na písemné potvrzení, odpovídal by pouze podle § 2 a v rozsahu § 6 cit. zák.

Tyto předměty mají ovšem též povahu hodnot dávaných do oběhu a lze je tedy pokládat za hodnotu odpovídající ustanovení § 4 odst. 1 cit. zák. Nelze proto vyloučit, aby písemnou smlouvou byla založena zvláštní hmotná odpovědnost podle tohoto ustanovení a by hmotně zavázaný pracovník odpovídal za ně v rozsahu podle § 8, příp. společně hmotně odpovědní pracovníci podle § 9 cit. zák.

K uzavírání smluv o hmotné odpovědnosti za vyúčtování takových hodnot mělo by být ovšem přístupováno jen tam, kde jsou vytvořeny všechny podmínky pro zavazujícího se zaměstnance, aby o svěřené hodnoty mohl bez rizika ztrát pečovat, což by nebylo splněno v případě, že zaměstnanec nebude mít možnost po dobu, po kterou mu byl předmět svěřen, s ním nakládat, tj. rozhodovat o jeho použití, a pokud je používán i jinými osobami, možnost kontroly při jeho převzetí, vrácení a nakládání s ním těmito osobami a vůbec možnost účinně působit k zabránění jeho ztráty (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu 4 Cz 89/61). Za vytvoření těchto podmínek bylo by lze pokládat u přístrojů a nádobí např. situaci, kdy pracovníku jsou svěřeny tyto předměty, aby byly používány u užší uzavřené společnosti (např. při hostění cizích delegací apod.) a při menším počtu obsluhujícího personálu, kdy je v silách pracovníka, aby při svých ostatních normálních pracovních povinnostech zabránil bez velkých potíží ztrátě svěřených předmětů, zejména jejich odcizení hosty, příp. jinými osobami.

I když by se odpovědnost za nevyúčtování takových předmětů stala obsahem smlouvy o hmotné odpovědnosti podle § 4 cit. zák., není samozřejmě vyloučeno, aby se zaměstnanec při nevytvoření shora uvedených nebo jiných podmínek zprostil zcela nebo zčásti odpovědnosti za schodek na těchto hodnotách.

d) Odpovědnost za základní prostředky, které nemají povahu hodnota uvedených v § 4 odst. 1, příp. předmětů, jaké má na mysli ustanovení § 5 odst. 1 zák. č. 71/1958 Sb., např. za motorová vozidla, základní zařízení provozovny - nábytek, stroje, nutno posuzovat podle § 2 a její rozsah podle § 6 cit. zák.

Odpovědnost řidiče nutno takto posuzovat pokud jde o svěřené motorové vozidlo, i kdyby ohledně těchto předmětů byla uzavřena smlouva o hmotné odpovědnosti podle § 4, příp. byly tyto předměty svěřeny zaměstnanci na písemné potvrzení podle § 5 odst. 1 cit. zák. Ovšem odpovědnost řidiče za přepravované zboží se řídí ustanovením § 4 odst. 1 a rozsah jeho odpovědnosti podle § 8 cit. zák. (srov. směrnice pléna NS č. [Pls 2/61](#), uveř. pod č. 64/61 sb. rozh. a sdělení soudů ČSSR), a to i když dopravované předměty mají povahu základních prostředků nebo drobných a krátkodobých předmětů,

pokud ovšem s ním byla uzavřena smlouva o hmotné odpovědnosti. Podle týchž ustanovení nutno posuzovat i odpovědnost řidiče za svěřenou pohonnou látku (materiálové zásoby, které mu byly svěřeny k vyúčtování). Odpovědnost řidiče za ztrátu nástrojů a jiných předmětů, které mu byly svěřeny na písemné potvrzení, se posuzuje podle § 5 odst. 1 cit. zák. za předpokladu, že jde o předměty potřebné k výkonu povinnosti řidiče vyplývající z pracovního poměru a že i jinak mají předměty povahu, jakou má na mysli cit. ustanovení, zejména, že jde o předměty drobnější (viz příkladný výpočet v cit. ustanovení). Tato odpovědnost je tu ovšem jen při ztrátě těchto předmětů, kdežto v případě jejich poškození nebo úplného zničení platí obecná odpovědnost podle § 2 a rozsah odpovědnosti se posuzuje podle § 6 cit. zák.

II. Odpovědnost za ztrátu obalů:

Nejvyšší soud (občanskoprávní kolegium) se zabýval znovu (viz doprovodný referát k směrnicí pléna k zajištění jednotného výkladu zák. č. 71/1958 Sb., uveř. pod č. 64/61 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, str. 185) otázkou, zda obaly lze považovat za hodnoty, jež jsou svěřeny zaměstnanci k vyúčtování a zda tedy mohou být zásadně předmětem smlouvy o převzetí hmotné odpovědnosti ve smyslu § 4 odst. 1 zák. č. 71/1958 Sb.

Po opětovném projednání věci dospělo se k závěru kladnému, totiž, že obaly mohou být předmětem smlouvy ve smyslu uvedeného zákonného ustanovení.

Tomuto závěru nasvědčuje znění uvedeného zákonného ustanovení (slova: „... materiálové zásoby, zboží a jiné hodnoty k vyúčtování“) vzhledem k jeho celkem široké formulaci, i to, že u obalů jde o svěřenou hodnotu, jež jsou předmětem oběhu (viz stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu [Cpj 154/63](#)), přičemž ekonomicky není rozdíl mezi zbožím a obaly. Tento výklad vyplývá i ze smyslu ustanovení § 4 ve spojení se základním ustanovením § 1 zák. č. 71/1958 Sb., totiž poskytnout socialistickému vlastnictví náležitou ochranu.

Jiná je ovšem otázka, kterou bude nutno v konkrétním případě řešit, zda totiž byly vytvořeny pracovníku přiměřené pracovní podmínky, které by mu umožnily správný výkon jeho povinností. Pokud by zaměstnanec prokázal, že schodek vznikl zcela, popř. z části z toho důvodu, že mu nebyly vytvořeny přiměřené pracovní podmínky, které by mu umožnily správný výkon jeho povinností, byl by odůvodněn závěr, podle něhož by se zaměstnanec zcela nebo zčásti odpovědnosti za schodek zprostil.

1) Protože jde o předměty, které používají všichni.